

НАЦРТ ЗАКОНА
О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ЛОКАЛНИМ ИЗБОРИМА

Члан 1.

У Закону о локалним изборима („Службени гласник РС“, број 14/22), у члану 15. после речи: „и пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе“ додају се речи „и које је прошло одговарајућу обуку за рад у органу за спровођење избора“.

После става 1. додаје се став 2. који гласи:

„Обуке за рад у изборној комисији и бирачком одбору организује и спроводи Републичка изборна комисија у складу са законом којим је уређен избор народних посланика Народне скупштине.“.

Члан 2.

У члану 22. после става 3. додаје се нови став 4. који гласи:

„За секретара и заменика секретара изборне комисије могу да буду именована само лица која су прошла обуку за рад у изборној комисији.“.

Досадашњи став 4. постаје став 5.

Члан 3.

У члану 25. став 1. после тачке 20) додаје се тачка 20а) која гласи:

„20а) сарађује са Републичком изборном комисијом у организовању и спровођењу обука за рад у бирачким одборима;“.

Члан 4.

У члану 28. став 3. брише се.

Члан 5.

У члану 30. став 3. брише се.

Члан 6.

У члану 43. став 2. мења се и гласи:

„Бирач може потписом подржати више изборних листа.“.

Ст. 3. и 4. бришу се.

Члан 7.

У члану 75. после става 2. додаје се нови став 3. који гласи:

„Подносилац изборне листе може уз предлог да се изборној листи утврди да има положај изборне листе националне мањине да достави и биографије и доказе о чланству кандидата за одборнике на изборној листи у удружењима која се баве промовисањем права националних мањина или њиховом учешћу у активностима организованим од стране националног савета националне мањине.“.

Досадашњи ст. 3. до 5. постају ст. 4. до 6.

Члан 8.

Члан 76. мења се и гласи:

„Изборна комисија решењем одбија предлог да се одређеној изборној листи утврди да има положај изборне листе националне мањине ако назив изборне листе не садржи назив политичке странке националне мањине која подноси изборну листу или не садржи назив националне мањине, ако је носилац листе или кандидат за одборника на тој изборној листи лице за које је општепознато да је члан или да је био члан друге политичке странке која није политичка странка националне мањине, или да је друштвено или политички активан или је био активан по питањима која нису повезана са националним мањинама или заштитом и побољшањем њихових права или ако се утврде друге околности које несумњиво указују на намеру да се изигра закон.“.

Члан 9.

Лица која су у изборне комисије именована у складу са одредбама Закона о локалним изборима („Службени гласник РС“, број 14/22) дужна су да прођу обуку за рад у изборној комисији у року од шест месеци од ступања на снагу овог закона.

Члан 10.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ПРЕГЛЕД ОДРЕДАБА КОЈЕ СЕ МЕЊАЈУ У ЗАКОНУ О ЛОКАЛНИМ ИЗБОРИМА

Услов за чланство у органу за спровођење локалних избора

Члан 15.

За члана и заменика члана органа за спровођење локалних избора може бити именовано само оно лице које има изборно право и пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе И КОЈЕ ЈЕ ПРОШЛО ОДГОВАРАЈУЋУ ОБУКУ ЗА РАД У ОРГАНУ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ИЗБОРА и које није одборник, нити кандидат за одборника.

ОБУКЕ ЗА РАД У ИЗБОРНОЈ КОМИСИЈИ И БИРАЧКОМ ОДБОРУ ОРГАНИЗУЈЕ И СПРОВОДИ РЕПУБЛИЧКА ИЗБОРНА КОМИСИЈА У СКЛАДУ СА ЗАКОНОМ КОЈИМ ЈЕ УРЕЂЕН ИЗБОР НАРОДНИХ ПОСЛАНИКА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ.

Учесници у раду изборне комисије без права одлучивања

Члан 22.

Учесници у раду изборне комисије без права одлучивања су секретар изборне комисије и заменик секретара изборне комисије.

Секретара и заменика секретара изборне комисије именује скупштина на предлог председника скупштине.

За секретара и заменика секретара изборне комисије могу да буду именовани секретар скупштине, заменик секретара скупштине, начелник општинске, односно градске управе, заменик начелника општинске, односно градске управе или лице из реда запослених у општинској, односно градској управи које има високо образовање у области правних наука.

ЗА СЕКРЕТАРА И ЗАМЕНИКА СЕКРЕТАРА ИЗБОРНЕ КОМИСИЈЕ МОГУ ДА БУДУ ИМЕНОВАНА САМО ЛИЦА КОЈА СУ ПРОШЛА ОБУКУ ЗА РАД У ИЗБОРНОЈ КОМИСИЈИ.

Одредбе овог закона којим се уређује престанак функције у органу за спровођење избора сходно се примењују и на секретара и заменика секретара изборне комисије.

Надлежност изборне комисије

Члан 25.

Изборна комисија:

- 1) стара се о законитом спровођењу локалних избора;
- 2) организује техничку припрему за локалне изборе;
- 3) објављује роковник за вршење изборних радњи;
- 4) прописује обрасце за спровођење изборних радњи;
- 5) именује, разрешава и констатује престанак функције члана и заменика члана органа за спровођење избора;

6) доноси решење којим проглашава, одбацује или одбија да прогласи изборну листу, као и закључак којим налаже подносиоцу изборне листе да отклони недостатке изборне листе;

7) доноси решење којим констатује да је повучена проглашена изборна листа;

8) доноси решење којим констатује да место кандидата за одборника на изборној листи остаје празно;

9) одређује бирачка места;

10) обезбеђује изборни материјал за спровођење локалних избора;

11) утврђује облик, изглед и боју гласачких листића и контролног листа за проверу исправности гласачке кутије;

12) утврђује број гласачких листића који се штампа, као и број резервних гласачких листића;

13) одобрава штампање гласачких листића и врши надзор над њиховим штампањем;

14) уређује начин примопредаје изборног материјала пре и после гласања;

15) даје информације бирачима о томе да ли је у изводу из бирачког списка евидентирано да су гласали на изборима;

16) доставља податке органима надлежним за прикупљање и обраду статистичких података;

17) одлучује о приговорима, у складу са овим законом;

18) утврђује на седници прелиминарне резултате локалних избора за сва бирачка места која су обрађена у року од 24 часа од затварања бирачких места;

19) утврђује резултате избора, доноси и објављује укупан извештај о резултатима избора;

20) подноси скупштини извештај о спроведеним изборима;

20а) САРАЂУЈЕ СА РЕПУБЛИЧКОМ ИЗБОРНОМ КОМИСИЈОМ У ОРГАНИЗОВАЊУ И СПРОВОЂЕЊУ ОБУКА ЗА РАД У БИРАЧКИМ ОДБОРИМА;

21) обавља и друге послове предвиђене овим законом.

Обрасце који су потребни за подношење изборне листе изборна комисија прописује у року од три дана од дана када је одлука о расписивању избора ступила на снагу.

Изборна комисија доноси свој пословник и објављује га на веб-презентацији.

У свом раду изборна комисија сходно примењује упутства и друге акте Републичке изборне комисије који се односе на избор народних посланика.

Бирачки одбор у сталном саставу

Члан 28.

Бирачки одбор у сталном саставу чине председник, два члана, заменик председника и два заменика члана које именује изборна комисија на предлог одборничких група.

Поступак предлагања члана и заменика члана бирачког одбора у сталном саставу прописује изборна комисија.

~~Када предлаже кандидата за председника и заменика председника бирачког одбора, одборничка група, по могућности, даје предност лицу које је прошло обуку за рад у бирачком одбору и има искуство у спровођењу избора.~~

Предлог за именовање члана и заменика члана бирачког одбора у сталном саставу

Члан 30.

Предлог за именовање члана и заменика члана бирачког одбора у сталном саставу одборничка група доставља изборној комисији на прописаном обрасцу.

Ако одборничка група не достави благовремено предлог за именовање члана, односно заменика члана у бирачки одбор у сталном саставу, изборна комисија у бирачки одбор у сталном саставу именује лице које предложи начелник општинске, односно градске управе.

~~Када предлаже члана, односно заменика члана у бирачки одбор у сталном саставу, начелник општинске, односно градске управе, по могућности, даје предност лицу које је прошло обуку за рад у бирачком одбору и има искуство у спровођењу избора.~~

Број потписа потребан за проглашење изборне листе

Члан 43.

За проглашење изборне листе потребно је да је својим потписима подржи:

- 1) 200 бирача у јединици локалне самоуправе која на дан расписивања избора има највише 20.000 уписаних бирача;
- 2) 300 бирача у јединици локалне самоуправе која на дан расписивања избора има највише 30.000 уписаних бирача;
- 3) 500 бирача у јединици локалне самоуправе која на дан расписивања избора има највише 50.000 уписаних бирача;
- 4) 600 бирача у јединици локалне самоуправе која на дан расписивања избора има највише 70.000 уписаних бирача;
- 5) 800 бирача у јединици локалне самоуправе која на дан расписивања избора има највише 100.000 уписаних бирача;
- 6) 1.000 бирача у јединици локалне самоуправе која на дан расписивања избора има највише 500.000 уписаних бирача;
- 7) 3.000 бирача у јединици локалне самоуправе која на дан расписивања избора има више од 500.000 уписаних бирача.

~~Бирач може потписом подржати само једну изборну листу.~~

БИРАЧ МОЖЕ ПОТПИСОМ ПОДРЖАТИ ВИШЕ ИЗБОРНИХ ЛИСТА.

~~Ако подносилац изборне листе преда већи број важећих писмених изјава бирача да подржавају ту изборну листу од оног броја који му је потребан за проглашење изборне листе, изборна комисија узима у обзир само онај број потписа који је потребан за проглашење изборне листе и то по азбучном редоследу презимена бирача који су потписали изјаве да подржавају изборну листу.~~

~~За бираче чије писмене изјаве да подржавају изборну листу нису узете у обзир, сматра се да нису подржали ту изборну листу и њихове писмене изјаве да подржавају неку другу изборну листу могу се узети у обзир приликом одлучивања о другој изборној листи.~~

Изборна листа националне мањине

Члан 75.

Изборном листом националне мањине у смислу овог закона сматра се она изборна листа за коју је изборна комисија утврдила да је основни циљ њеног подношења представљање и заступање интереса националне мањине, као и заштита и побољшање права припадника националне мањине, у складу са међународним правним стандардима.

Изборна комисија посебним решењем утврђује да изборна листа има положај изборне листе националне мањине у смислу овог закона истовремено када је проглашава, а на предлог подносиоца изборне листе који мора бити поднет заједно са изборном листом.

ПОДНОСИЛАЦ ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ МОЖЕ УЗ ПРЕДЛОГ ДА СЕ ИЗБОРНОЈ ЛИСТИ УТВРДИ ДА ИМА ПОЛОЖАЈ ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ ДА ДОСТАВИ И БИОГРАФИЈЕ И ДОКАЗЕ О ЧЛАНСТВУ КАНДИДАТА ЗА ОДБОРНИКЕ НА ИЗБОРНОЈ ЛИСТИ У УДРУЖЕЊИМА КОЈА СЕ БАВЕ ПРОМОВИСАЊЕМ ПРАВА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА ИЛИ ЊИХОВОМ УЧЕШЋУ У АКТИВНОСТИМА ОРГАНИЗОВАНИМ ОД СТРАНЕ НАЦИОНАЛНОГ САВЕТА НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ.

Изборна комисија може да затражи мишљење надлежног националног савета националне мањине о томе да ли одређена изборна листа може имати положај изборне листе националне мањине.

Подносилац изборне листе националне мањине може бити само политичка странка националне мањине или коалиција коју чине искључиво политичке странке националних мањина.

Изборна листа може имати положај изборне листе националне мањине у смислу одредаба овог закона којима се уређује број потписаних изјава бирача који подржавају изборну листу и начин расподеле мандата само ако према подацима последњег пописа становништва на територији јединице локалне самоуправе живе припадници националне мањине које та изборна листа представља и ако је проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на територији јединице локалне самоуправе мањи од 50%.

Забрана да се изигра закон

Члан 76.

~~Изборна комисија решењем одбија предлог да се одређеној изборној листи утврди да има положај изборне листе националне мањине ако је носилац листе или кандидат за одборника на изборној листи лице за које је општепознато да је члан друге политичке странке која није политичка странка националне мањине или ако се утврде друге околности које несумњиво указују на намеру да се изигра закон.~~

ИЗБОРНА КОМИСИЈА РЕШЕЊЕМ ОДБИЈА ПРЕДЛОГ ДА СЕ ОДРЕЂЕНОЈ ИЗБОРНОЈ ЛИСТИ УТВРДИ ДА ИМА ПОЛОЖАЈ ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ АКО НАЗИВ ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ НЕ САДРЖИ НАЗИВ ПОЛИТИЧКЕ СТРАНКЕ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ КОЈА ПОДНОСИ ИЗБОРНУ ЛИСТУ ИЛИ НЕ САДРЖИ НАЗИВ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ, АКО ЈЕ НОСИЛАЦ ЛИСТЕ ИЛИ КАНДИДАТ ЗА ОДБОРНИКА НА ТОЈ ИЗБОРНОЈ ЛИСТИ ЛИЦЕ ЗА КОЈЕ ЈЕ ОПШТЕПОЗНАТО ДА ЈЕ ЧЛАН ИЛИ ДА ЈЕ БИО ЧЛАН ДРУГЕ ПОЛИТИЧКЕ СТРАНКЕ КОЈА НИЈЕ ПОЛИТИЧКА СТРАНКА НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ, ИЛИ ДА ЈЕ ДРУШТВЕНО ИЛИ ПОЛИТИЧКИ АКТИВАН ИЛИ ЈЕ БИО АКТИВАН ПО ПИТАЊИМА КОЈА НИСУ ПОВЕЗАНА СА НАЦИОНАЛНИМ МАЊИНАМА ИЛИ ЗАШТИТОМ И ПОБОЉШАЊЕМ ЊИХОВИХ ПРАВА ИЛИ АКО СЕ УТВРДЕ ДРУГЕ ОКОЛНОСТИ КОЈЕ НЕСУМЊИВО УКАЗУЈУ НА НАМЕРУ ДА СЕ ИЗИГРА ЗАКОН.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење предложеног закона садржан је у одредби члана 180. став 3. Устава Републике Србије којом је утврђено да се одборници скупштина јединица локалне самоуправе бирају на период од четири године, на непосредним изборима, тајним гласањем, у складу са законом.

II РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Предложени закон има за циљ унапређење поступка избора одборника скупштина јединица локалне самоуправе у складу са препорукама из Коначног извештаја Посматрачке мисије Канцеларије ОЕБС за демократске институције и људска права (ОДИХР) о изборима за народне посланике одржаним 17. децембра 2023. године које се односе на оне аспекте изборног поступка уређене како Законом о избору народних посланика, тако и Законом о локалним изборима, и то: унапређење капацитета органа за спровођење избора и поступак кандидовања, укључујући ту и кандидовање изборних листа националних мањина.

Усвајање предложеног закона је уско повезано са усвајањем Предлога закона о изменама и допунама Закона о избору народних посланика, јер се решења у оба предлога закона заснивају на истим препорукама из наведеног извештаја ОДИХР.

У складу са наведеним, решења обухваћена Предлогом закона односе се на следеће препоруке из наведеног извештаја Посматрачке мисије ОДИХР:

- Препорука 2: да би се обезбедила доследна примена процедура на дан избора и унапредили професионални капацитети изборне администрације, могла би се размотрити стандардизована обавезна обука за све чланове локалних изборних комисија и бирачких одбора, као и за потенцијалне чланове, укључујући и оне у проширеном саставу ових органа;

- Препорука 11: да би се даље промовисао плурализам у изборном процесу и слобода удруживања, могло би се размотрити уклањање ограничења у погледу давања потписа подршке за више од једне изборне листе;

- Препорука 20: да би се предупредила злоупотреба посебних одредаба за листе националних мањина, треба размортити додатно прецизирање законских критеријума за одређивање статуса националне мањине и процедура за подношење и проглашење тих листа.

III ОБЈАШЊЕЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Предлога закона предлаже се увођење обавезе похађања обуке за рад у изборној комисији, односно у бирачком одбору као услова за именовање у ове органе за спровођење избора, чиме се излази у сусрет Препоруци 2. из Извештаја ОДИХР. Овим чланом се, такође, прецизира да се поменуте обуке односе на обуке које организује и спроводи Републичка изборна комисија у складу са посебним законом, односно Законом о избору народних посланика. На предложени начин ће се битно унапредити стручни капацитети изборних комисија и бирачких одбора, не само када је у питању спровођење избора за народне посланике, већ и локални избори за одборнике скупштина општина и градова.

Чланом 2. Предлога закона се услов обавезних обука проширује и на секретаре и заменике секретара изборних комисија, с обзиром на значај њихових функција за рад целе изборне комисије, али и целог изборног поступка, како на републичком, тако и локалном нивоу, имајући у виду да су од доношења нових Закона о избору народних посланика и Закона о локалним изборима фебруара 2022. године, општинске и градске изборне комисије добиле статус и органа за спровођење избора за народне посланике Народне скупштине, а не само избора за одборнике скупштина општина и градова.

Чланом 3. се предлаже допуна одредба члана 25. Закона о локалним изборима о надлежностима изборне комисије, у циљу увођења права и обавезе изборне комисије да у спровођењу обука за рад у бирачким одборима успостави комуникацију и сарадњу са Републичком изборном комисијом и тиме буде активно укључена у процес обучавања лица за спровођење гласања на бирачким местима.

Чл. 4. и 5. се предлаже брисање одредби чл. 28. и 30. Закона о локалним изборима у којима се обука за рад у бирачким одборима наводи само као препорука за предлагање лица у бирачке одборе, што је у супротности са предлогом да обуке буду обавезан услов за именовање у бирачки одбор.

Чланом 6. се предлаже да се, у складу са више пута поновљеном препоруком ОДИХР, измени досадашње правило према којем је бирач својим потписом могао да подржи само једну изборну листу кандидата за народне посланике, односно одборнике, те да се пропише могућност да бирач подржи више изборних листа, што је решење које је у складу са Смерницама Комисије Савета Европе за демократију путем права (Венецијанска комисија) и ОДИХР о регулисању политичких партија из 2020. године. Следствено томе, предлаже се брисање досадашњих одредби члана 43. Закона о локалним изборима о узимању у обзир само оног броја изјава бирача који је неопходан за проглашење изборне листе, с обзиром на то да су те одредбе у Закон о локалним изборима унете у жељи да се у пракси избегну негативне последице правила према којем је бирач могао да подржи кандидовање само једне изборне листе на локалним изборима.

Чл. 7. и 8. се, у складу са Препоруком 20. ОДИХР, жели побољшати одредбе Закона о локалним изборима које се односе на утврђивање положаја изборне листе националне мањине. Предложене допуне чл. 75. и 76. желе да пруже конкретније основе и критеријуме за доношење одлуке локалне изборне комисије о томе да ли ће некој изборној листи утврдити положај изборне листе националне мањине, односно да ли ће одбити предлог за утврђивање тог положаја, ако утврди да се ради о покушају злоупотребе овог права. Предложена решења су у складу и са тачком 138. Заједничког мишљења Венецијанске комисије и ОДИХР о уставном и законском оквиру који уређује функционисање демократских институција у Републици Србији, број 1071/2021 од 20. децембра 2022. године

Чланом 9. се предлаже увођење обавезе похађања обука за рад у локалним изборним комисијама за сва лица која су у те комисије именована или ће бити именована у складу са постојећим одредбама Закона о локалним изборима, како би се обезбедило да у наступајућем периоду сви чланови и заменици чланова локалних изборних комисија буду обучени за рад на спровођењу како избора за народне посланике, тако и избора за одборнике.

Чланом 10. се уређује ступање на снагу закона осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.